

PAPER DETAILS

TITLE: ARAPÇA YAZILI MEDYADA SPOR KONULU ESDİZİMLER

AUTHORS: Muhammed Kurt

PAGES: 134-163

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3403756>

Muhammet Kurt**

Öz

Arapça öğrenmek isteyen bir birey mutlak surette yazılı basın kaynaklarını okuyarak dil becerilerini geliştirmelidir. Bu hususta spor metinleri de önemli bir yer tutmaktadır. Bu metinleri anlamadaki kalıcılığı sağlamak, eşdizimsel ifadelerin sınıflandırılmasının en büyük nedenidir. Bununla birlikte eşdizimsel yapılar alandaki araştırmacılar tarafından pek bilinmemekte, metinlerde karşılaşıldığında zorlanılmaktadır. Bu sebeple, eşdizimsel yapıları spor metinleri çerçevesinde incelemek önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı Arapça eşdizimleri spor metinleri yoluyla açıklamaktır. Bu açıdan çalışmada eşdizimsel ifadeleri örneklendirmek amacıyla Arapça yazılı basında yer alan gazetelerden seçilmiş spor bültenleri incelenmiştir. Bu çalışma bir tarama araştırmasıdır. Yazılı basından seçilen metinlerden örnekler elde edilmiş ve bulgulara ulaşılmıştır. Ayrıca çalışma sırasında sınıflandırmalar yapı bakımından, işlev bakımından ve gramatik eşdizim türlerine göre yapılmıştır. Eşdizimsel ifadeler sık sık birlikte görülen ifadelerin oluşturduğu sınırlamalar için kullanılan bir terim olmakla birlikte bu ifadeleri fark etmek, sınıflandırılmalarını doğru yapmak, alanda yapılmış çalışmaların da az olması sebebiyle zor olmaktadır. Bu nedenle bu araştırma, Arap basınında yer alan spor metinlerindeki eşdizimsel ifadeler, eşdizim türleri ve özellikleri, bu metinlerden elde edilen eşdizimsel ifadelerin sınıflandırılması şeklinde oluşturulmuştur. Araştırmanın sonucunda eşdizimsel ifadeleri bilmenin, öğrenilen yabancı dilde sözlü ve yazılı anlatımların zenginleştirdiği fikrine ulaşılmıştır.

134

Anahtar Kelimeler: Arapça, Eşdizim, Yazılı basın, Spor metinleri

The Collocational Expressions in The Sport Texts in Arabic Written Media

Abstract

An individual who wants to learn Arabic should definitely improve his language skills by reading written media sources. In this regard, sports texts also

* Araştırma makalesi/Research article; Doi: 10.32330/nusha.1359343/Bu makale Gazi Üniversitesi, Arap Dili Eğitimi Yüksek Lisans Programında Doç. Dr. İbrahim ÖZAY danışmanlığında hazırlanan “Arapça Yazılı Basında Yer Alan Spor Metinlerindeki Eşdizimsel İfadelerin Sınıflandırılması” başlıklı tezden üretilmiştir

** Öğr. Gör. Dr. Gazi Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu e-posta: muhammetkurt@gazi.edu.tr Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0001-7190-8313>

Makale Gönderim Tarihi: 12.09.2023

Makale Kabul Tarihi : 27.12.2023

NÜSHA, 2023; (57): 134-163

have an important place. Ensuring persistence in understanding these texts is the biggest reason for the classification of collocational expressions. However, collocational structures are not well known by researchers in the field, and they are difficult when encountered in texts. For this reason, it is important to examine collocational structures within the framework of sports texts. The aim of this study is to explain Arabic collocations through sports texts. In this respect, sports bulletins selected from newspapers in the Arabic written press were examined in order to exemplify collocation expressions in this study. This study is a survey research. Samples were obtained from the texts selected from the print media and the findings were reached. In addition, during the study, classifications were made in terms of structure, function and grammatical collocation types. Although collocational expressions are a term used for the limitations of expressions that are frequently seen together, it is difficult to recognize these expressions, to classify them correctly, and because there are few studies in the field. For this reason, this research was created in the form of collocation expressions, collocation types and features in sports texts in the Arab press, and classification of collocational expressions obtained from these texts. As a result of the research, it was reached that knowing collocational expressions enriches oral and written expressions in the learned foreign language.

Keywords: Arabic, Collocation, Written Press, Sports texts

135

Structured Abstract

Collocations are a fascinating aspect of language that play a crucial role in understanding a language's culture and intricacies. In the case of Arabic, a language renowned for its depth and richness, collocations are both a linguistic phenomenon and a cultural treasure. This essay delves into the world of Arabic collocations, exploring their significance, types, and cultural relevance.

Collocations are combinations of words that frequently co-occur in a language. These word pairings or groupings are not random; they exhibit a strong tendency to appear together based on native speakers' intuition and language use. Collocations can involve various parts of speech, including verbs, nouns, adjectives, adverbs, and prepositions. They form the backbone of idiomatic expressions and contribute to the natural flow and rhythm of language.

Collocations refer to the habitual juxtaposition of specific words within a language. They are not solely determined by grammatical rules but are rather expressions deeply rooted in a language's culture and tradition. In Arabic, collocations are known as "تراكيب" or "تَوَالُكْ".

Arabic collocations are distinctive because they highlight the beauty of the language's morphology and syntax. They often involve words from the same semantic field that naturally go together, creating expressions that are both meaningful and pleasing to the ear. These combinations are not always predictable, making them an intriguing aspect of the language. Arabic collocations are deeply intertwined with the culture and traditions of Arabic-speaking societies. They often reflect the historical, social, and religious influences that have shaped the language over centuries. For example, religious collocations draw from the Quran and Hadith, while idiomatic collocations reveal cultural beliefs and values. Furthermore, mastering collocations is essential for achieving fluency in Arabic. It allows learners to communicate more naturally and effectively, as native speakers frequently use these combinations. Additionally, understanding collocations enhances one's ability to appreciate Arabic literature, poetry, and music, where these expressions are often employed for their emotional and artistic impact. Arabic collocations are linguistic gems that enrich the language with their precision and cultural depth. They provide a unique window into the Arab world's history, traditions, and way of life. For learners and enthusiasts of Arabic, delving into the world of collocations is both an educational and cultural journey, enhancing their understanding and appreciation of this beautiful language. In a broader sense, the study of collocations underscores the inseparable connection between language and culture, highlighting how language reflects the collective experiences and wisdom of a people. Arabic collocations, with their intricate beauty, are a testament to the richness and complexity of this ancient language.

Types of Arabic Collocations:

Adjective-Noun Collocations: These are combinations of adjectives and nouns that are commonly used together in Arabic. For example, "شمس مشرقة" (shams mushriqah), meaning "the shining sun," is a typical adjective-noun collocation.

Verb-Noun Collocations: These involve a verb and a noun that frequently occur together. An example is "قهوة تركية" (qahwah turkiyyah), which means "Turkish coffee."

Verb-Adverb Collocations: These pair a verb with an adverb to create meaningful expressions. For instance, "تكلم بوضوح" (takallam bawduh), meaning "speak clearly."

Noun-Preposition Collocations: These involve a noun and a preposition used together in specific contexts. An example is "في الوقت" (fi al-waqt), which translates to "in time."

The purpose of this research is to identify and classify collocational expressions in sports texts in the Arabic press. The aim is to address the need for a systematic examination of these expressions. The specific objectives are as follows:

1. To identify and compile collocational expressions in selected sports texts from Arabic newspapers, including idiomatic phrases, verb-noun combinations, adjectives, and nouns, and create a thesis that can serve as a valuable resource for research in this field.
2. To provide information about the characteristics and types of collocational expressions and categorize them.
3. To highlight the importance and contributions of knowing collocational expressions.

Individuals wishing to learn Arabic should undoubtedly improve their language skills by reading written press sources. In this regard, sports texts hold a significant place. Ensuring the comprehension of these texts is the primary reason for categorizing collocational expressions. However, collocational structures are not well-known among researchers in this field, and they can pose challenges when encountered in texts. Therefore, examining collocational structures within the framework of sports texts is crucial. Furthermore, the limited research in this area makes this study all the more important. Therefore, categorizing collocational expressions found in sports texts can facilitate the use of collocations in Arabic language learning and teaching. Consequently, it is believed that this study on sports texts will serve as a guiding work of high quality, enabling Arabic learners and instructors to better understand collocational structures.

In this research, sports texts from the Arabic press in the year 2015-2016 have been examined. These texts were accessed through the internet. Additionally, during the study, classifications were made according to grammatical and domain-specific collocational types. Furthermore, the study was limited to collocational expressions used in football. This study is qualitative in nature. The expressions in the texts were identified using a scanning model, and the data were obtained in this way. Additionally, since it is a qualitative study, the texts were examined for the analysis of collocational expressions in written sports texts. The obtained expressions were categorized according to collocational types.

Giriş

Arap ülkeleriyle yıllardan bu yana süre gelen siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkiler şüphesiz bu dilin öğrenilmesi ve öğretilmesi konusunda bir ihtiyaç doğurmuştur. Bu amaçla oluşturulan birçok materyalin yanı sıra, basın dili

organları dil öğretimi ve öğreniminde çok önemli bir rol üstlenmektedir. Bütün dillerde basın dili o dilin standartları ile karşılaştırıldığında bazı farklılıklar gösterir. Bu farklılıklar sadece üslupta değil, kullanılan kelimelerde de kendini gösterir (Ceviz, 2010, s.9).

Bu bağlamda düşünülecek olursa gazetelerde yer alan haber bültenleri, yabancı dil öğrenimini ve öğretimini kolaylaştırmak için ayrıca öğrenen ve öğreticilere kaynak niteliği oluşturması açısından incelenmeye muhtaçtır. Böyle bir inceleme söz konusu olduğunda eşdizimsel yapılar önemli bir yer teşkil eder. Çünkü yabancı dil öğrenenlerin sözcükleri hatalı bir şekilde kullanmalarını en aza indirmek için, bu sözcükleri dilin doğal yapısına uygun bir şekilde kullanmaları gerekmektedir. Bu da eşdizim dediğimiz yapıların öğrenme gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır.

Bir metinde geçen tüm sözcüklerin sözlük anlamları bilinirken, o metni çevirememek veya tamamen anlayamamak, sözcüklerin o dilde beraber kullanıldıkları diğer sözcüklere vakıf olamamaktan kaynaklanmaktadır. (Çetinkaya, 2009, s.198). Örneğin yabancı dil olarak Arapçayı öğrenenler, “gelmek, gitmek, güzel ev, gol, geniş saha” gibi sözcükleri anlamada sorun yaşamazken, “tezgâh kurmak, yıldızı parlamak, kırmızı kart yemek” gibi yapıları çözümlemede zorlanmaktadır. Bu sebeple yabancı dil öğretiminde eşdizimlerin tam manasıyla anlaşılması önem taşır.

138

Kişilerarası etkileşimin temel aracı olan eşdizimsel ifadeler, çeşitli kavramsal gruplarda belirli durum ve olaylar karşısında kullanılırlar. Bunlar bir kişiyle karşılaşıldığında, onu selamlarken, bir iyilik görüldüğünde teşekkür etmek için, evlenen, çocuk sahibi olan, yeni bir işe giren kişileri tebrik etmek için, yemeğe başlanırken ve yemekten sonra kullanılan iyi dilek sözleri olabildiği gibi, bir kişi hakkında olumsuz düşünceleri beddua şeklinde dile getiren sözler de olabilir (Erol, 2007, s.1). Buna ek olarak tıp, ziraat, müzik, resim, siyaset ve spor gibi daha birçok alanda kullanılan eşdizimsel ifadeler bir dilin en önemli söz varlıklarıdır. Özellikle bir dili yabancı dil olarak öğrenen bireylerin sokakta, otobüste, okulda, alışverişte veya iş yerlerinde konuştuğu konuyla ilgili kullanacakları bir eşdizimsel ifade hem yazılı ve sözlü iletişim becerilerine katkı sağlayacak hem de hedef dile ne kadar hâkim olduklarını gösterecektir. Bu nedenle eşdizimler önemli bir yere sahiptir. Bir yabancı dil öğrenilirken yalnızca, onun dilbilgisi ve okuma kitaplarında, sözlüklerinde geçen kullanım biçimlerini öğrenmek yetmemekte, o dili konuşan toplumun kültürünü, insanlar arasındaki davranış biçimini, değişik durumlarda söylenmesi gereken sözleri, tepki tarzlarını, hitap yollarını ve davranışlarını da tanımak gerekmektedir (Aksan, 2011, s.55). Bir dildeki eşdizimsel ifadelerin bilinmeyip hem yazılı hem sözlü çeviride çeşitli hatalar yapma durumunu Develi, “Keloğlan sendromu” olarak değerlendirmektedir. Keloğlan sendromu “nerede, ne zaman, neyi” söyleyeceğini, hangi sözü kullanacağını bilememe durumudur. Oysa “nerede, ne zaman, neyi” söyleyeceğimizi “dil” belirlemiş,

çoğu zaman birden fazla seçenikle işimizi kolaylaştırmıştır. Dilin bize sunmuş olduğu bu ifadeleri bilmek ve kullanmak o dile ne ölçüde hâkim olduğumuzun bir kanıtı niteliğindedir (Develi, 2011, s.62).

Eşdizim Nedir?

Eşdizim (collocation), aralarında anlamsal belirli bir yakınlığın olduğu, sık sık bir arada bulunan veya dilbilgisel açıdan birbirleriyle bağlantıları olan kalıplaşmış ifadelerdir. Bu noktada her kalıp ifadenin bir eşdizim olduğunu, ancak her eşdizimin bir kalıp ifade olmadığını belirtmek gerekir. Kalıplaşmış ifadeler belirli bir kalıpla sınırlı olduğundan değişme olanağı yoktur. Ancak eşdizimler değişebilir yapılardır. Bu nedenle kalıp ifadeler, deyimler, atasözleri ve özlü sözler eşdizimin kapsamı içerisinde yer alır. Daha açık bir ifadeyle, bir dilin eşdizimli söz varlığı, deyimleri de barındırır. Çünkü “deyimlerin içerisinde kullanılan sözcüklerin değiştirilemezliği ilkesi, onların aynı zamanda eşdizimli olduğunu göstermektedir. Ancak eşdizimli söz varlığı, deyim olmayan pek çok dil birlikteliklerini de kapsamaktadır. Örneğin bazı dil birlikleri, belirli bir bağlamda deyim, başka bir bağlamda ise, sözlük anlamıyla kullanılabilme imkânına sahiptir” (Doğru, 2004, s. 16).

İngiliz dilbilimci J.R. Firth eşdizimleri ikiye ayırır:

1. Sıradan eşdizimler (sıklıkla bulunan ve kullanılan eşdizimler)
2. Sıradan olmayan eşdizimler (durumlara ve olaylara has olan eşdizimler) (Ömer, 2008, s.77).

Eşdizimler dilsel olgular أحرز هدف (gol atmak), basmakalıp ifadeler (her halimize şükürler olsun) الحمد لله على كل حال ve özlü sözler (güç ve kuvvet, sadece yüce ve büyük olan Allah’ın yardımıyla elde edilir) لا حول ولا قوة الا بالله için kullanılır. Moon’a göre (1998, s.2) bazen benzer terimleri tanımlamak için farklı terimler kullanılacağı gibi çok farklı olguları açıklamak için de tek bir terim kullanılabilir.

Eşdizim açıklanması zor olan ve farklı şekillerde farklı isimlerle literatürde yer alan bir olgudur. Kimi dilbilimciler eşdizimi sıklık olgusuyla kimi anlamsal yakınlıkla kimisi dilbilgisel açıdan oluşturdıkları ortaklıkları göz önünde bulundurarak açıklar. Ancak eşdizim olarak tekrarlanan kelime kombinasyonlarının tüm çeşitlerinin tanımına dâhil olan karışıklıklar düşünüldüğünde, denilebilir ki "Oluşma sıklığı" kavramı eşdizimsel fenomenleri ancak kısmen açıklayabilir” (Vural, 2010, s. 8).

Ne kadar tanımlama getirilse de halen eşdizimin yapısıyla alakalı cevaplanmamış sorular mevcuttur. Örneğin, çay kaşığı, ağır çay ya da çay

fincanım gibi. Birlikte oluşum sıklıkları düşünüldüğünde, bu ifadeler eşdizim olarak adlandırılabilir. Örneğin İngilizcede powerful (güçlü) kelimesi araba için kullanılırken, çay için aynı anlama gelen strong (güçlü) kelimesi kullanılır. Bu durum eşanlamı ya da yakın anlamı sözcüklerin farklı birliktelikler oluşturduğunu görmek açısından önemlidir. Örneğin “Arapça kökenli hayat ve yaşam sözcükleri, eş anlamı iki sözcük olarak kabul edilmekte ancak bu sözcüklerden her biri başka bir sözcükle aynı birlikteliği oluşturmamaktadır. Larson bu durumu eşdizimsel aralık (collocational range) terimiyle ifade etmektedir” (Suçin, 2013, s. 144).

Nesselhauf (2003, s.14-15)’e göre kelime kombinasyonlarının 4 türü vardır:

- Bağımsız kombinasyonlar (Ör. Çay içmek)
Semantik temelde yer değiştirilebilenler (Ör. Çay yerine kahve içmek, meyve suyu içmek, su içmek gibi.)
Kelime kombinasyonlarının hepsi gerçek anlamda kullanılır.
- Sınırlı eşdizimler
Değişiklik mümkündür ancak değişiklik yaparken bazı rastgele sınırlamalar vardır. Örneğin, do a task (bir görevi yapmak) diyebilirken, make a task (bir görevi oluşturmak) diyemeyiz.
En az bir öge gerçek olmayan anlama sahiptir ve en az bir öge de gerçek anlamda kullanılır.
- Mecazi deyimler (Ör. U dönüşü yapmak yani birinin tavırlarının aksi yönde tamamen değişmesi)
Elemanların değişikliği nadir de olsa mümkündür
Kombinasyonlar mecazi bir anlama sahiptir ancak geçerli gerçek bir anlamı da içinde barındırır.
- Tam deyimler (Ör. Havasını bozmak)
Elemanların değişmesi mümkündür.
Kombinasyon mecaz, bir anlama sahiptir ve geçerli gerçek bir anlamı barındırmaz.

Eşdizimlilik sadece yapısal yakınlıkların örüntülenmesi biçiminde karşımıza çıkmaz. Eşdizimlilik kavramı içerisinde yer alan dilbilgisel sözcük birlikteliklerini şöyle sıralayabiliriz: Belirteç+fiil (açıkça söylemek, acı acı gülmek, açık konuşmak) sıfat+ad (güzel sanatlar, derin uyku) niteleyici söz+ad (bir güzel, bir ara, bir yana) sıfat fiil+ad (bilir kişi, çıkmaz sokak, koşar adım) fiil+fiil (dönüp bakmak, yakıp yıkmak, vurup devirmek) ad+ilgeç (bana göre, senin gibi, dünya kadar).

İbn Manzur, Lisanu'l Arab'da eşdizim terimi için Arapçada kullanılan مصاحبة kelimesinin, صحب (arkadaş olmak, eşlik etmek) fiilinden türediğini belirtir (s.200). İbn Manzur, el-A'sa'nın şu beyitini örnek vermektedir:

فقد أراك لنا بالود مصحبا

el-Meânî'de صحب الشخص رافقه ولازمه (arkadaşlık etmek, birbirini gerektirmek) anlamı vardır. صحبه إلى المدرسة (Okula kadar ona eşlik etti) gibi.. Ayrıca تقرير مصحوب بوثائق (delilleriyle birlikte sunulan rapor) şeklinde bir kullanım da söz konusudur. مصاحبة ise yine eşlik etmek, karşılıklı birbirini gerektirmek anlamlarındadır. Örneğin: صاحب أخاه في رحلة السفينة (Kardeşine gemi yolculuğunda eşlik etti) تقرير مصحوب بشريط فيديو (Video kasetiyle birlikte sunulmuş rapor) cümlelerini örnek vermek mümkündür.

Arapça'da eşdizim terimi için المصاحبة اللفظية, التلازم اللفظي (birşeyin birşeye sürekli eşlik etmesi), الرصف والنظم (bir nesneyi diğerine bağlamak), (yanyana gelme, dizilme), (birliktelik قيود التوارد (ilave etmek, eklemek), (karşılıklı var olma), (karşılıklı bağları), مجاورة الأضداد (zıtların birlikteliği), مزاجاة الألفاظ (lafızların birlikteliği) ifadeleri kullanılır. Dilbilimciler, eşdizimi farklı şekillerde tanımlamışlardır. Eşdizimin, batıda semantiğin ortaya çıkmasıyla İngilizcede “collacation” terimiyle “Firth” tarafından ortaya konduğu söylenir. Bunun dışında “bazı dilciler “collocation” teriminin yanı sıra “collocational cohesion” (eşdizim bağlaşıklığı), lexical chain (sözcüksel bağ) gibi terimleri de kullanmışlardır. Halliday, Ruqaiye, Brashi gibi dilbilimciler daha çok anlamsal eşdizimi savunduklarından dolayı bağlaşıklık (cohesion) ifadesini kullanmayı gerekli görmüşlerdir” (Önder, 2014, s.15).

Modern Arap dilbilimcilerinden “Hassân, dilbilgisel eşdizimlerden bahseder ve bunu et-tedam (birleşim) olarak adlandırır. Bu birliktelikleri belirlemeden anlamlarının tam olarak belirlenemeyeceğini ifade eder” (1973, s. 216). Bu noktada ضرب (vurmak) fiili ele alınacak olursa, oluşturdukları birliktelikleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

ضرب قلب *'beating of the heart' (kalp atışı)*

ضرب عرق *'rupturing of a vein' (damar yırtılması)*

ضرب عملة *'coining of money' (para basmak)*

ضرب خيمة *'setting up a tent' (çadır kurmak)*

Aynı şekilde Arapça’da isim ve sıfat birlikteliği bu konuda diğer bir örnek olarak verilebilir. Örneğin, جريمة (suç) sözcüğü sıfat olan نكراء (yüz kızartıcı, iğrenç) sözcüğüyle anlamsal bir birliktelik oluşturmaktadır.

Eşdizim Çeşitleri

Eşdizimleri yapı bakımından ayıran dilbilimciler bunları “serbest, sınırlı, bağımlı” şeklinde sınıflandırmıştır. Diğer bir sınıflandırma “sözcüksel ve gramatik” eşdizimler olarak yapılmıştır.

1.Yapı Bakımından Eşdizimler

Bu eşdizimleri serbest, sınırlı, bağımlı olarak üçe ayırmak mümkündür.

1.1. Serbest Eşdizimler (Open Collocations/ التصاحب الحر):

Bu eşdizimleri oluşturan sözcükler arasındaki bağ çok güçlü değildir. Birliktelik oluşturan sözcüklerin yerine başka sözcükler kullanılabilir.

- They hurt her *badly* (Onlar ona kötü bir şekilde zarar verdi)
They hurt her *terribly* (Onlar ona korkunç bir şekilde zarar verdi).
- I got my pants *wet* (Benim pantolonum ıslak)
I *wet* my pants (Ben pantolonumu ıslattım)
- المعركة / الحرب / انتهت / بدأت (The war/battle began /ended)
(savaş/harp başladı/savaş bitti).

Serbest eşdizimler, sadece sözcüklerin sıkı olmayan birlikteliklerinden değil aynı zamanda kavramların genel özellikleri sebebiyle de oluşmaktadır (Önder, 2014). Örneğin ‘güzel performans’ ve ‘güzel ev’ eşdizimlerindeki ‘güzel’ sözcüğü aynı anlamı karşılamaz. Güzel performans derken performansın kalitesi ve başarısı göz önünde bulundurulurken güzel ev eşdiziminde evin niceliğine dair bir beğeni ifadesi vardır.

Serbest eşdizimler, çok geniş bir alanı kapsamaktadır. Bu nedenle oldukça fazla örnek verilebilir. Örneğin Arapçada تناول fiili birçok farklı sözcükle birliktelik oluşturabilir:

- تناول الطعام : yemek yedi
- تناول الكلام : söz aldı
- تناول المخدرات : uyuşturucu aldı
- تناول الموضوع : konuyu ele aldı

- تناول بعض الأكلات الخفيفة : atıştırdı

1.2. Sınırlı Eşdizimler (Restricted Collocations/التصاحب المنتظم):

Bu eşdizim çeşidinde birliktelik oluşturmuş olan sözcükler arasında serbest eşdizime göre zayıf bir bağ vardır. Birliktelik oluşturulan sözcükler birtakım sözcüklerle sınırlı bir birliktelik içindedirler. Bu eşdizimler, bizzat kendi içlerinde mevcut olan bir değişmeceli anlamdan dolayı birbirleri ile sık kullanılırlar.

- Özne-Yüklem: birds is singing (*Kuşlar ötüyor*)
اندلعت /نشبت / شبت الحرب /معركة (the war/battle broke out/flared up)

(*çatışma/savaş patlak verdi/savaş çıktı/alevlendi*)

Görüldüğü üzere اندلعت (patlak verdi), نشبت (çıktı) ve شبت (çıktı, alevlendi) fiilleri savaş, çatışma gibi isimlerle oluşturulan birlikteliklerle sınırlıdır. Burada وشبت ve حرب sözcükleri arasındaki bağlantı rastlantısal değil sözcüğün dil içinde bulunduğu anlam açısından semantik bir birlikteliktir.

- Yüklem-Nesne: compile a dictionary (*bir sözlük derlemek*)

خاض المعركة / المفاوضات (He rushed into/embarked on battle/negotiations.)

(*savaşa girdi/ müzarekelere girdi*)

Bu örnekte خاض yerine دخل kullanılabilirdi. Ancak خاض sözcüğünün المعركة ile oluşturduğu birliktelikte anlam uyumunu diğer fiiller sağlayamamaktadır. Çünkü burada verilmek istenen anlam sıradan bir girişi ifade etmek değildir. خاض sözcüğünün sözlük anlamındaki gibi cesaretle dalmak, girişmek anlamını belirtmektir.

1.3. Bağlı Eşdizimler (Bound Collocations/التصاحب المحدد):

Eşdizimlerle deyimler arasında bir köprü niteliğini taşıyan eşdizim çeşididir. Birliktelik oluşturan eşdizimler genelde birbirlerini çağrıştırırlar ve birbirlerini büyük oranda sınırlarlar. Bu eşdizimlerde sözcükler tamamen bir anlam bütünlüğü içerisindedir.

- foot the bill (hesabı ödemek), curry favour (yalakalık yapmak), حرب ضروس (fierce war) (şiddetli savaş).

Bu örnekteki حرب ضروس sözcüğü sözlük anlamı itibariyle vahşi, sertçe ısran, ısırarak yiyen anlamındadır (İbn Manzur, 1311). Bu anlam göz önünde

tutulduğunda savaşın şiddetini belirtmek için anlamsal olarak ضرورس sözcüğüyle bir birliktelik kurulmuştur.

جيش جرار huge army (*dev ordu*)

أطرق الرأس (He bowed his head) (*Başını eğdi*), شمّر سواعده (He bared his upper arms) (*kollarını sıvadı, ciddi olarak işe koyuldu*).

Örneklerde görüldüğü gibi bağımlı eşdizimlerin en önemli özelliği bir sözcük söylendiğinde diğer sözcüğü çağrıştırması ve akla getirmesidir ve başka sözcüklerle yer değiştiremeyecek kadar birbirlerine bağlı olan yapılar olmasıdır. (Huseyni, 2007, s.80). Bu eşdizimler deyimisel anlam içerdiklerinden hedef dile olduğu gibi aktarmak eşdizimsel uyumsuzlukları da beraberinde getirebilmektedir.

2. İşlev Bakımından Eşdizimler

2.1. Tipik ve Belirtik Eşdizimler

Bütün dillerde var olan bu eşdizim türlerine Arapçada الاقتران غير العادي ve الاقتران العادي, İngilizcede ise usual ve unusual collocation denilmektedir (Huseyni, 2007, s.81). Bu ifadeler dilde sıradanlığı ele almaktadır. Konuşma ve yazmada herhangi bir hataya rastlanmayan anlık düşünme ile anlaşılabilir olacak mevcut eşdizimlere tipik eşdizimler, bir sözcük parçasını duyduğumuzda diğer parçasını tahmin edemediğimiz edebi bir varlığı olan eşdizimlere de belirtik eşdizimler denmektedir (Huseyni, 2007, s.81). Bir konuşmacı ya da yazarın iletisini seçerken iki genel seçeneği mevcuttur. İlki dilde hali hazırda bulunan tipik birliktelikleri kullanarak metni oluşturmaktır. Diğerisi ise eşdizim aralığıyla oynayarak tipik olmayan bir eşdizimle okuyucuyu veya dinleyiciyi şaşırtacak nitelikte bir birliktelik oluşturmaktır. Tipik eşdizimlere hemen hemen her metinde rastlamak mümkündür ancak tipik olmayan eşdizimlere ancak roman, şiir ya da öykü gibi yazınsal türlerde rastlanır (Suçin, 2013). “Dilde tipik olmayan eşdizim kullanımları belirtik eşdizim kavramına bizleri sevk eder” (Baker, 1992, s.51).

2.2. Kültürel Eşdizimler

Kültür bir milletin en önemli toplumsal taşıyıcısıdır. Örf, adet, gelenek ve dini fenomenleri içeren kültür, dilde de varlığını göstermektedir. Bu yönden bakılacak olursa eşdizimler, kültürel etkiler taşırlar. Elbette ki kültürel odaklı eşdizimler hedef dilde normal görünmeyebilirler. Hatta çevirmen bu noktada oldukça zorluk yaşayabilir ve çevireceği metnin içerdiği kültürel ifadeleri aktarabilmek amacıyla metnin içerisinde ek bilgiler ve dipnotlar vermek zorunda kalabilir. Örneğin إيتاء الزكاة (zekât vermek), إقامة الصلاة (namaz kılmak) gibi İslam kültüründe mevcut olan ifadeleri Türkçe’ye veya Arapça’ya

aktarmakta sıkıntı yoktur. Ancak bu ifadeleri Budist veya başka bir din mensubu kişilerin diline aktarmak zor olacaktır. Çevirmen bu kavramları açıklayabilmek için ek bilgiler ve dipnotlar vermek durumunda kalabilir. Aynı şekilde ‘ekmek’ ile ‘tereyağı’ (bread and butter) İngilizcede birliktelik oluşturmakta ancak Arapça ve Türkçe’de oluşturmamaktadır (Suçin, 2013). Türkçede de ‘köfte ekmek’ birlikteliği aynı sebeplerle birliktelik oluşturmaktadır. Yine ekmeğin Türk kültüründe önemli bir yere sahip olduğunu gösteren ‘ekmeğini paylaşmak’ eşdizimi, Mısır’da kendini عيش وملح ‘tuzla yaşamak’ şeklinde gösterir. Bu kültürel eşdizimler toplumların kültürel yapılarıyla doğrudan ilişkili olunduğunun bir göstergesidir.

3. Kullanımsal Değişkeye Bağlı Eşdizimler

“Kullanımsal değişke “register” kavramının Türkçe karşılığı olarak görülmektedir. Değişke, söylem alanı, resmiyet derecesi, söylem aracı şeklinde üç boyutlu bir kavramdır. Söylem alanı boyutu için denilebilir ki hukuki bir konuyu anlatırken kullanılan dil ile sporla ilgili bir konuyu anlatırken ki dil oldukça farklıdır. Bir diğer boyut olan resmiyet derecesi de söylemdeki şahısların arasındaki samimiyet düzeyiyle ilgilidir. Bir doktor hastasıyla olan resmiyet derecesi çocuğuyla olan resmiyet derecesinden farklıdır. Üçüncü boyut olan söylem aracı ise dilde kullanıcının kullandığı dil kodu ile ilgilidir. “Yazılı dil, argümanlarını yalnızca insanda ve yazıda muhafaza eder. Ancak sözlü dil, yazılı dili de kapsayacak şekilde ortamı, kültürü kısaca o anki hayatın tamamını muhtevasında taşıyacak kadar geniştir. Örneğin kutsal kitaplar yazılı olarak mevcut olsalar da sözlü olarak indikleri için yazılı bir metinle aynı kategoride değerlendirilemez” (Önder, 2014, s. 34).

3.1. Gramatik ve Sözlüksel Eşdizimler

Benson (1986)’a göre eşdizimler iki kategoriye ayrılmaktadır. Bunlar gramatik eşdizimler ve sözlüksel eşdizimlerdir (Nofal, 2012, s. 81-84).

Gramatik Eşdizimler (Grammatical Collocations):

- Fiil-edat kombinasyonu: abide by, abstain from, account for gibi.
- İsim-edat kombinasyonu: access to, accusation against, administration for gibi.
- Sıfat-edat kombinasyonu: absent from, accountable to (with) answerable for gibi.
- Fiil-sıfat kombinasyonu (iki kelimedenden oluşan fiiller): talk about, sit down, walk around gibi.

Sözlüksel Eşdizimler (Lexical Collocations):

- İsim- Fiil kombinasyonu: bells ring (*çanlar çalıyor*), bees buzz (*arılar vızıldıyor*), birds chirp (*kuşlar cıvıldıyor*).
- Sıfat-İsim kombinasyonu: a confirmed bachelor (*müzmin bekâr*), a pitched battle (*meydan savaşı*).
- Fiil-İsim kombinasyonu: make an impression (*izlenim bırakmak*), fly a kite (*uçurtma uçurtmak, zarf atmak*)
- Zarf-Fiil kombinasyonu: thoroughly plan (*ayrıntılı bir şekilde planlamak*), hardly speak (*zorlukla konuşmak*)
- Zarf-Sıfat kombinasyonu: extremely odd (*oldukça tuhaf*), completely useless (*tamamen yararsız*)

1.Yapı Bakımından Eşdizim Örnekleri

Temel Sözcük: انتقالات

Ek Sözcük: سوق, الشتوية

Eşdizimsel Sınıfı: Sınırlı Eşdizim

Örnek Kullanım:

transfer piyasası سوق الانتقالات

سينطلق سوق الإنتقالات الصيفية في أوروبا بعد ٣ أشهر

ara transfer dönemi الانتقالات الشتوية

كشفت إحدى دراسة نشرت اليوم أن سوق الانتقالات الشتوية في أوروبا والتي انتهت منذ أيام قليلة، ارتفعت بنسبة ١٠٪ مقارنة بالموسم الماضي

Temel Sözcük: ضربة/ركلة

Ek Sözcük: حرة, جزاء

Eşdizimsel Sınıfı: Sınırlı Eşdizim

Örnek Kullanım:

Penalty ضربة الجزاء

ضربة الجزاء السحرية من ميسي وسواريز

serbest vuruş ضربة حرة

ضربة حرة لجونينيو تهدي ليون ثلاث نقاط

Temel Sözcük: تعادل

Ek Sözcük: ايجابي, سلمي

Eşdizimsel Sınıfı: Sınırlı Eşdizim

Örnek Kullanım:

golsüz beraberlik التعادل السلبي

انتهى لقاء الفتح والخليج في الجولة الرابعة عشرة بدوري جميل للمحترفين بالتعادل السلبي وذلك في اللقاء الذي أقيم بينهما على ملعب الأمير عبد الله

gollü beraberlik التعادل الإيجابي

حسنت نتيجة التعادل الإيجابي بهدفين لكل فريق، نتيجة مباراة أرسنال ومانشستر سيتي

Temel Sözcük: هدف

Ek Sözcük: التعادل, الجسم

Eşdizimsel Sınıfı: Sınırlı Eşdizim

Örnek Kullanım:

147

beraberlik golü هدف التعادل

لم نستطع إحراز هدف ثان وملقا (malaga) صنع عدة فرص في الشوط الثاني وهدف التعادل جاء في الوقت الضائع وأنا أكره سيناريوهات كهذه

bitirici gol هدف الجسم

هل حرم الحكم ريال مدريد من هدف الجسم أمام فولفسبورج؟

Temel Sözcük: هدف

Ek Sözcük: سجل, أحرز

Eşdizimsel Sınıfı: Sınırlı Eşdizim

Örnek Kullanım:

gol atmak أحرز هدفا

ماذا سيفعل سانثيز إذا أحرز هدفاً في مرمى برشلونة ؟

gol atmak سجل هدفا

محمد غرسالة سجل هدفا رائعا بالدوري الأوكراني

Temel Sözcük: خطأ

Ek Sözcük: خطير, متكرر

Eşdizimsel Sınıfı: Sınırlı Eşdizim

Örnek Kullanım:

tekrarlayan faul خطأ متكرر

يبدو بأن تيري هنري بات فظناً لهذا الخطأ المتكرر من جيرارد، ففي لقاء إنجلترا وفرنسا في بطولة أمم أوروبا ٢٠٠٤ أعاد قائد ليفربول الكرة لحارس مرماه ليلتقطها هنري ويكسب منها ركلة جزاء

tehlikeli faul خطأ خطر

خطأ خطير يفسد ضجة ركلة جزاء ميسي وسواريز

Temel Sözcük: نتيجة

Ek Sözcük: كارثية, إيجابية

Eşdizimsel Sınıfı: Serbest Eşdizim

Örnek Kullanım:

olumlu sonuç نتيجة إيجابية

مباراة يانج صعبة ونسعى لتحقيق نتيجة إيجابية

felaket sonuç نتيجة كارثية

برشلونة يفلت من نتيجة كارثية

Temel Sözcük: صاحب

Ek Sözcük: القميص, المركز

Eşdizimsel Sınıfı: Serbest Eşdizim

Örnek Kullanım:

sıranın sahibi- ... sıradaki صاحب المركز

يتأهل أصحاب المراكز الثلاثة الأولى مباشرة لكأس العالم بينما يلعب صاحب المركز الرابع مباراة الملحق مع المتأهل من تصفيات قارة أوقيانوسيا.

... numaralı formanın sahibi صاحب القميص

وقال صاحب القميص رقم ٧ في صفوف برشلونة إنها مباراة بنكهة خاصة ولحظة فريدة من نوعها.

Temel Sözcük: مستقبل

Ek Sözcük: الفريق, اللاعب

Eşdizimsel Sınıfı: Serbest Eşdizim

Örnek Kullanım:

takımın geleceği مستقبل الفريق

زيدان: هذا اللاعب هو مستقبل فريق ريال مدريد ولن يرحل

oyuncunun geleceği مستقبل اللاعب

وكيل مخابراتيان يوضح مستقبل اللاعب مع بروسيا دورتموند

Temel Sözcük: حقق

Ek Sözcük: انجاز, انتصار

Eşdizimsel Sınıfı: Serbest Eşdizim

Örnek Kullanım:

zafer gerçekleştirmek حقق انتصارا

الفريق حقق انتصارا مهما للغاية اليوم علي واحد من اصعب الخصوم

kazanım gerçekleştirmek حقق انجازا

فريق الحرس الملكي يُحقق إنجازاً مميزاً في بطولة كنج المضمار

Temel Sözcük: حصل

Ek Sözcük: لقب, جائزة

Eşdizimsel Sınıfı: Serbest Eşdizim

Örnek Kullanım:

ödül kazandı حصل على جائزة

لقد حصل على جائزة أفضل لاعب أيضا وفقا لجمعية الكتاب المتحدثين عن الرياضة

şampiyonluk ünvanını elde etti حصل على لقب

حصل اللاعب الدولي الجزائري، رياض محرز، على لقب أفضل شخصية رياضية للأشهر الـ ١٢ الأخيرة

Temel Sözcük: فرصة

Ek Sözcük: استغلال, عملية خلق

Eşdizimsel Sınıfı: Serbest Eşdizim

Örnek Kullanım:

fırsat yakalama/yaratma عملية خلق الفرص

يعتمد الفريق على التسديدات من مسافات بعيدة ولعب الكرات الطويلة واستخدام الكرات العرضية في عملية خلق الفرص والإعتماد على الجهة اليمنى للفريق في تقديم العمق الهجومي.

fırsatı değerlendirme استغلال فرصة

يحاول المهاجم روبرتو سولدادو استغلال فرصة انضمامه للمرة الأولى إلى المنتخب الإسباني لكرة القدم وعدم التفريط فيها خلال مشاركته في مباراة الفريق امام لاتفيا.

150

Temel Sözcük: خاض

Ek Sözcük: المواجهة, المباراة

Eşdizimsel Sınıfı: Bağımlı Eşdizim

Örnek Kullanım:

maça çıkmak خاض المباراة

اعترف لاعب كرة القدم الفرنسي فرانك ريبيري بأنه خاض المباراة الفاصلة لمنتخب بلاده أمام نظيره الأوكراني في الملحق الأوروبي لتصفيات كأس العالم ٢٠١٤ بالبرازيل وهو يعاني من آلام شديدة بسبب كسر في أحد الضلوع.

karşılaşmaya çıkmak خاض المواجهة

ليونيل ميسي، خاض المواجهة، التي جمعت فريقه الكتالوني بنظيره أتلتيكو مدريد، مساء يوم أمس الأربعاء، على ملعب فيثنتي كالدبيرون، في إياب الدور ربع النهائي من بطولة دوري أبطال أوروبا، وذلك رغم معاناته من الإصابة.

Temel Sözcük: أشهر

بطاقة (الحمراء - الصفراء): Ek Sözcük

Eşdizimsel Sınıfı: Bağimli Eşdizim

Örnek Kullanım:

أشهر البطاقة الحمراء Kızıl kart göstermek

طرد صالح دورسون لاعب نادي طرابزون سبور بعدما أشهر البطاقة الحمراء للحكم خلال مباراة في الدوري التركي الممتاز لكرة القدم انتهت بهزيمة ...

Temel Sözcük: ارتكب

Ek Sözcük: خطأ

Eşdizimsel Sınıfı: Bağimli Eşdizim

Örnek Kullanım:

ارتكب خطأ hata yapmak

الشريف: هدف جاريت بيل صحيح والحكم ارتكب خطأ غير مبرر

Temel Sözcük: أودع

Ek Sözcük: شبك

Eşdizimsel Sınıfı: Bağimli Eşdizim

Örnek Kullanım:

topu ağlara göndermek أودع (الكرة) شبك

منذ لحظة نزوله في الشوط الثاني بديلاً لزميله الكرواتي إيفان راكيتيتش إذ نجح في استغلال كرة عرضية مثالية لعبها الظهير الفرنسي جيري ماثيو بإتقان شديد لتصل على رأس أردا توران الذي أودعها شبك المنافس وهو في وضعية الانبطاح أرضاً.

Temel Sözcük: نفذ

Ek Sözcük: رمية التماس, ركلة الجزاء

Eşdizimsel Sınıfı: Bağimli Eşdizim

Örnek Kullanım:

penaltı kullanmak نفذ ركلة الجزاء

رونالدو بغضب: أعلم لماذا نفذ ميسي ركلة الجزاء ضد سيلتا فيغو بهذه الطريقة

taç atışı kullanmak نفذ رمية التماس

سؤال اذا نفذ اللاعب رمية التماس باتجاه الحارس ودخلت المرمى دون ان يلمسها الحارس هل
تحتسب هدف

2.Gramatik Eşdizimler**1. Eşdizim: أجمل المراوغة**

Eşdizimsel Sınıfı: Sıfat + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

en güzel çalım أجمل المراوغة

شاهد أجمل المراوغات في تاريخ كرة القدم

2. Eşdizim: تبادل الكرة

Eşdizimsel Sınıfı: Masdar + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

Topla oynamak/ topla ver kaç yapmak تبادل الكرة

في أقل من ٣ دقائق نجح فريق برشلونة بتسجيل هدف ثاني بعد تبادل الكرة بين نيمار وميسي .. ليسدد
ليو الكرة على يسار الحارس خوان كارلوس.

savunmayı yarma denemesi محاولة لفك الدفاع

نجح ميسي في إحدى محاولاته لفك شفرة دفاع أوساسونا

3. Eşdizim: عدم الدقة (في التمرير)

Eşdizimsel Sınıfı: Zarf + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

dikkatsizlik/isabetsizlik عدم الدقة (في التمرير)

قال المدير الفني لريال مدريد الإسباني، رفايل بنيتيز اليوم إن فريقه الذي تعادل سلبيًا في الجولة الأولى
من الليجا مع سبورتينج خيخون كان تنقصه الدقة في التمريرات الأخيرة والتسديدات

4. Eşdizim: صافرة انطلاق

Eşdizimsel Sınıfı: İsim + Masdar Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

başlama düdüğü صافرة انطلاق

فرنسا تترقب صافرة انطلاق يورو ٢٠١٦

5. Eşdizim: إيقاع المباراة

Eşdizimsel Sınıfı: İsim + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

karşılaşmanın gidişatı/oyunun ritmi إيقاع المباراة

برشلونة يبدو مسيطراً على إيقاع المباراة

6. Eşdizim: رحيل عن

Eşdizimsel Sınıfı: İsim + Harf-i cer birliktelikleri

Örnek Kullanım:

(kulüp)-den ayrılması رحيل عن

لا يزال الغموض يسيطر بشكل كبير على مستقبل اللاعب نيمار دا سيلفا مهاجم ونجم نادي برشلونة الإسباني والذي يرتبط منذ فترة طويلة بالرحيل عن النادي خلال فترة الانتقالات الصيفية المقبلة

153

7. Eşdizim: موسم شاقّ

Eşdizimsel Sınıfı: İsim + Sıfat birliktelikleri

Örnek Kullanım:

zor/yorucu sezon موسم شاقّسيمبوني: أتليتیکو خارت قواه ضد لايزيج بعد الموسم الشاق8. Eşdizim: خطف الهدف

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + İsim birliktelikleri

Örnek Kullanım:

gol atmak خطف الهدف (mecazen/karambolden vb..)

أجواء حماسية ممطرة في الملعب الصغير ومحاولات من لاعبي برسا ليخطفوا الهدف الأول

9. Eşdizim: مرّ فوق العارضة

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + Zarf + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

مَرَّ فوق العارضة Üst direğin üstünden gitmek

رأسية خطيرة لسعد سمير تمرّ فوق العارضة الأفقية لرمى دجلة

10. Eşdizim: استحوذ على

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + Harf-i cer Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

e-a sahip/hakim olmak استحوذ على

استحوذ برشلونة على الكرة بنسبة ٥٧ % في الشوط الأول مقابل ٤٣ % لرايو فايكانو

11. Eşdizim: تصدى براءة لمحاولة خطيرة

Eşdizimsel Sınıfı: Fiil + Harf-i Cer + Sıfat Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

mükemmel bir şekilde (topu) çıkarmak/golü önlemek تصدى براءة لمحاولة

الشوط الأول لينتهي بالتعادل لولا "المنقذ" دائما رايس مبولجي الذي تصدى لمحاولة خطيرة في (د٤١)

عندما تصدى براءة لتسديدة جالي

12. Eşdizim: خالي الوفاض

Eşdizimsel Sınıfı: Sıfat + İsim Birliktelikleri

Örnek Kullanım:

eli boş خالي الوفاض

وكشفت اذاعة "اوندا سيرو" ان هناك فئة من مجلس ادارة ريال مدريد التي ترى ان زيدان يستحق

الاستمرار الموسم المقبل حتى ولو خرج الفريق خالي الوفاض هذا الموسم

3. Alansal Eşdizimler

Skor:

1.Eşdizim: التعادل السلبي (golsüz beraberlik)

Örnek kullanım:

انتهى لقاء الفتح والخليج في الجولة الرابعة عشرة بدوري جميل للمحترفين بالتعادل السلبي وذلك في

اللقاء الذي أقيم بينهما على ملعب الأمير عبد الله

2.Eşdizim: التعادل الايجابي (gollü beraberlik)

Örnek kullanım:

حسم التعادل الإيجابي مباراة الداخلية وأسوان بنتيجة ١-١، في المباراة التي جمعت الفريقين مساء اليوم

3.Eşdizim: (umut kırıcı beraberlik) التعادل المخيب**Örnek kullanım:**

بدأ الأهلاويون سريعاً في تدارك أمورهم وترتيب صفوفهم مجدداً عقب التعادل المخيب أمام التعاون بهدفين لمثلهما أمام أنظار مشجعيهم على ملعب مدينة الملك عبدالله الرياضية بجدة ضمن الجولة الرابعة عشرة من دوري عبداللطيف جميل للمحترفين

Transfer:**1.Eşdizim: (imzaya yakın) قريب من توقيع****Örnek kullanım:**

يبدو أن خبر حلقة أمس من يورو بيبرز لم يكن مجرد كلام من الصحف الإيطالية حيث تشير الدلائل أن كونتي قريب جداً من توقيع عقد مع تشيلسي

2.Eşdizim: (transfer sezonu) موسم الانتقالات**Örnek kullanım:**

انضمام كامبل لدورتموند قد يكون أكبر صفقات موسم الانتقالات الشتوية بألمانيا

Fırsatlar:**1.Eşdizim: (gol atma fırsatı) فرصة إحراز****Örnek kullanım:**

أضاع الزمالك فرصة إحراز هدفه الثاني في شباك الأهلي، بعد أن أضاع محمود كهربا ضربة جزاء

2.Eşdizim: (fırsatı değerlendirme) استغلال فرصة**Örnek kullanım:**

يحاول المهاجم روبرتو سولدادو استغلال فرصة انضمامه للمرة الأولى الى المنتخب الاسباني لكرة القدم وعدم التفريط فيها خلال مشاركته في مباراة الفريق امام لاتفيا

3.Eşdizim: (fırsatı kaçıran) مهدر الفرص**Örnek kullanım:**

Rekabet:

1.Eşdizim: تعزيز الصدارة (liderlik pozisyonunu güçlendirme)

Örnek kullanım:

الإنتر ينوي تعزيز الصدارة رغم مشاكل الإصابات

2.Eşdizim: الاختبار الاصعب (en zor sınav)

Örnek kullanım:

سيكون تشيلسي الذي فقد الامل في الاحتفاظ بلقب الدوري المحلي، امام الاختبار الاصعب في الدور ربع النهائي من مسابقة كأس انكلترا، وذلك بعدما اوقعته القرعة التي سحبت الاحد بمواجهة ايفرتون

3.Eşdizim: خصم صعب (zor rakip)

Örnek kullanım:

رونالدو: روما خصم صعب.. ولا أهتم بتبديل قميصي مع أي لاعب

Galibiyet:

1.Eşdizim: فوز ثمين (değerli galibiyet)

Örnek kullanım:

حقق إنبي فوزا ثميناً على مضيفه المفاولين العرب ٣-١ على ملعب بترو سبورت، السبت، ضمن المرحلة التاسعة من الدوري المصري لكرة القدم

2.Eşdizim: انتصار ساحق (ezici zafer)

Örnek kullanım:

رونالدو صاحب الأرقام القياسية يسجل أربعة أهداف في انتصار ساحق لريال على مالمو

3.Eşdizim: فوز كاسح (ezici başarı)

Örnek kullanım:

فوز كاسح في انتخابات الشباب والرياضة الاتحادية لمرشحي الوطن

Mağlubiyyet:

1.Eşdizim: دون انتصار (zafer elde edememe)

Örnek kullanım:

هزيمة فالنسيا تترك نيفيل دون أي انتصار في الدوري

2.Eşdizim: الخسارة المذلة (rezil yenilgi)

Örnek kullanım:

فان غال يحاول اصطيد رونالدو بعد الخسارة المذلة

Lakaplar:

Eşdizim: الفتى الذهبي (altın çocuk)

Örnek kullanım:

يتمنى لوي فان خال إمكانية مشاركة الفتى الذهبي لبضع دقائق خلال الشوط الثاني من مباراة مانشستر سيتي المقرر لها يوم ٢٠ مارس المقبل أو مشاركته كأساسي ضد فريقه السابق «إيفرتون

Eşdizim: الشياطين الحمر (kırmızı şeytanlar)

Örnek kullanım:

وودوارد قد دخل في مفاوضات سرية من أجل إقناع اللاعب المتميز بالانتقال إلى صفوف الشياطين الحمر

Taktikler:

Eşdizim: نزعة دفاعية (savunma eğilimi)

Örnek kullanım:

المدرّب الايطالي هو مدرّب ذو نزعة دفاعية وهو مختص بهذا المجال من أي مدرّب آخر فنشاهده دائما ما يلجأ إلى طريقة الدفاع

Eşdizim: تبديل دفاعي (savunmada değişiklik)

Örnek kullanım:

من المؤكد أن فريق رايو سيقوم بتبديل دفاعي بعد حالة الطرد مع بداية الشوط الثاني

Terimsel:

Eşdizim: ضربة مقصية (rövaşata)

Örnek kullanım:

نشرت صحيفة "الأس" الإسبانية فيديو لمجموعة من الأهداف المقصية والتي وصفها بالأجمل في تاريخ كرة القدم

Eşdizim: هدف لولي (falsolu gol)

Örnek kullanım:

سجل النجم التشيلي أرتورو فيدال هدفاً لوليباً مميزاً لفريقه بايرن ميونخ في مرمى كارلسروه ضمن مباراة ودية خسرها النادي البافاري بهدفين مقابل هدف

Mecazi:

Eşdizim: يدق شباك (ağları sarsmak)

Örnek kullanım:

يدق شباك مسقط بثلاثية والمصنعة يعود بانتصار ثمين من الهزيمة

Eşdizim: الهدف الموزة (falsolu gol)

Örnek kullanım:

تفوق ميسي على كارلوس في ركلة "الموزة" يكسر قواعد الفيزياء

Sonuç

Çalışmada yapı bakımından, gramatik ve alansal olarak incelenen spor eşdizimleri sınıflandırma gruplarıyla sınırlandırılarak belirlenmiştir. Bu sınıflandırmaların, eşdizimlerin daha iyi bir şekilde kavranması ve kalıcılığının sağlanması ayrıca eşdizim kavramının da dilbilimde önemli bir yer tuttuğunu göstermek açısından önemi büyüktür. Eşdizimlerin yabancı dil öğretimi ve çeviri eğitiminde mühim bir işlevi vardır.

Çalışmamızda eşdizimlerin sınıflandırılarak sözlüksel bir çalışma ortaya koymanın, Arapça kelime öğretiminde önemli olduğu düşünülmektedir. Zira yabancı dil öğrenen bir kişi daha çok kelime bilgisine ihtiyaç duymaktadır. Klasik yöntemlerle yapılan kelime öğretimi yani kelimenin herhangi bir kullanım içerisinde örneklendirilmeden öğretilmesi, hedef dilin aktif bir şekilde kullanımını sınırlar ve beraberinde anlatım bozukluğu meydana getirebilir. Örneğin, ana dili Türkçe olan biri ‘penaltı kullandı’ demek için, Arapça ‘kullanmak’ anlamına gelen استعمال fiilini kullanırsa hata yapmış olur. Hâlbuki eşdizimsel bir ifade olan استعمال نفذ ركلة الجزاء cümlesi doğru olan kullanımdır. fiili Arapça öğretiminde öğrencinin ilk karşılaştığı fiillerdendir. Bu sebeple ‘kullanmak’ ifadesinin geçtiği her cümlede öğrencinin zihnine öncelikli olarak bu fiil gelecektir. Bu durum öğrenilen yabancı dildeki yapıların bağlam içerisinde kullanımına tam olarak hâkim olmamaktan kaynaklıdır. Bu tarz hataları önleyebilmek, eşdizimsel ifadelerin dil öğretiminin erken dönemlerinde kullanımına önem verilmesini gerektirmektedir. Zira eşdizimler anadilde düşünerek, yabancı dilde cümle kurmanın önüne geçen sözcüksel birlikteliklerdir.

Eşdizimler yanlış kullanımların önüne geçmekte yardımcı olan birliktelikler olmakla birlikte yazılı ve sözel kullanımların çeşitliliğini de artırır ve öğrenenin ifade gücünü zenginleştirir. Örneği بداية الشوط الأول (ilk yarının başlaması) cümlesi aynı zamanda انطلاق الشوط الأول şeklinde de söylenebilir. Bu birlikteliklerin bilinmesi, öğrenene ifade çeşitliliği kazandırmaktadır

Kaynakça

- Aksan, D. (2011). *Türkçenin gücü*. Ankara: Bilgin.
- Baker, M. (1992). *In other words: A coursebook on translation*. USA and Canada: Routledge.
- Benson, M., Benson, E., & Ilson, R. (1986). *Lexicographic description of English*. Amsterdam: Benjamins.
- Ceviz, N. (2010). *Uygulamalı Basın Arapçası*. İstanbul: Elif.
- Çetinkaya, B. (2009). Eşdizimli sözlükler. *Turkish Studies*, 4(4), 197-206.
- Develi, H. (2011). *Dil Doktoru*. İstanbul: Kesit.
- Doğru, E. (2004). *Modern Arapçadaki deyimlerin dilbilimsel açıdan incelenmesi ve yabancı dil öğretimindeki yeri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erol, Ç. (2007). *Türkiye Türkçesinde kalıp sözler üzerine bir inceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hassan, T. (1973). el-luğatu'l-'arabiyye ma'nâhâ ve mebnâhâ. Kahire: el-hey'e el-Mısriyye el-Âmme lil-kitâb.
- Huseyni, H. (2007). el-musâhabe el-lugaviyye ve eseruhâ fi tahdidi'd-dilâle fi'l Kur'âni'l-Kerîm. Doktora Tezi. Ezher Üniversitesi, Kahire.
- İbn Manzûr. (2014). *Lisânu'l Arab* (7. Cilt). Beyrut: Daru Sadr
- Moon, R. (1998). *Fixed expressions and idioms in English. A corpus based approach*. Oxford: Oxford University Press.
- Nesselhauf, N. (2003). *Collocations in a learner corpus*. PA: John Benjamins Publishing Company
- Nofal, K. H. (2012). Collocations in English and Arabic: A comparative study. *English Language and Literature Studies*, 2(3), 2012, 75-93.
- Ömer, A. M. (2008). *İlmü'd-dilâle*. Kahire: İlmü'l-Kutub.

- Önder, Ş. G. (2014). *Arap dilinde eşdizim*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özkan, B. (2007). Türkiye Türkçesinde belirteçlerin fiillerle birliktelik kullanımları ve eşdizimliliği. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Adana.
- Suçin, M. H. (2013). *Öteki dilde var olmak*. İstanbul: Say.
- Vural, E. (2010). Explicit and incidental teaching of english verb-noun collocations in an EFL context. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Elektronik Kaynaklar

- <http://www.alnilin.com/12757729.htm> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 26.02.2016).
- <http://www.abs-dz.net/?p=1197> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 20.02.2016).
- <http://www.super.ae/football/article-121582> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 10.02.2016).
- <http://hihi2.com/2013/04/30/p82919.html> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 26.03.2016).
- www.rihabnews.com/ adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 20.03.2016).
- <https://sabq.org> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 16.02.2016).
- <http://www.jinigoud.ma> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 6.02.2016).
- <http://24.ae/article/217996> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 2.02.2016).
- <http://www.fcbarcelona.com/ar/football/first-team/detail/article/a-new-record-35-games-unbeaten> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 26.03.2016).
- <http://www.skynewsarabia.com/web/article/793173> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 26.03.2016).
- <http://www.dw.com/ar/> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 26.03.2016).
- <http://www.eanlibya.com/archives/65042> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 26.04.2016).
- <http://www.almamlka-news.com/99375/> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 26.04.2016).
- <http://www.motasader.com/ar/goals/wonderful-goals> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 26.04.2016).

<http://www.masrawy.com/Sports/Sports-arab-international/details/2015/9/30/665338> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 26.04.2016).

<http://arabic.sport360.com/video> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 02.04.2016).

<http://forum.kooora.com/?t=29496127> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 10.02.2016).

<http://lo3btna.com/?p=34659> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 16.02.2016).

<http://www.kooora.com/?n=470554&o=n> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 20.04.2016).

<http://www.kooora.com/?n=470539&o=n> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 26.04.2016).

<http://watchfomny.tv/pop/Pop-iframe> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 26.04.2016).<http://part.gov.om/part/OmanTvSport.html>

<http://arabia.eurosport.com/article/5092328-> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 16.05.2016).

<http://www.kooora.com/?n=470406&o=n> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 16.02.2016).

<http://www.youm7.com/story/2015/12/12/> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 11.05.2016).

<http://www.alriyadh.com/1131247> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 12.04.2016).

<http://www.motasader.com/ar> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 16.04.2016).

<http://www.akhbarak.net/articles/21330576-> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 13.04.2016).

<http://www.al-jazirah.com/2016/20160130/sp33.htm> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 22.03.2016).

<http://www.beinsports.com/ar/> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 22.03.2016).

<http://www.dostor.org/996393> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 25.02.2016).

<http://www.alghad.com/articles/605620> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 27.04.2016).

<http://hihi2.com/2016/01/19/p616671.html> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 10.02.2016).

<http://www.fresh-syria.net/2016/02/18/35748/> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 26.02.2016).

<http://alwafd.org> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 26.02.2016).

<http://www.elfagr.org/1710723> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 26.02.2016).

<http://www.goal.com/ar/news/1923> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 01.03.2016).

<https://el-ahly.com/pages/News.aspx?aid=68763> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 01.03.2016).

<https://www.elbotola.com/article/2016-02-05-16-02-538.html> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 02.03.2016).

<http://mobile.btolat.com/Video/9176/0/> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 03.03.2016).

162 <https://www.alghad.com/articles/740283> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 03.03.2016).

http://www.alkass.net/dev/news_details.aspx?news_id=18254 adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 03.03.2016).

<http://www.sports-leb.com/2016/02/21/chelsea-fa-cup-draw/> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 03.03.2016).

<http://www.goal.com/ar/news/1920> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 04.02.2016).

<http://www.skynewsarabia.com/web/article/800632> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 04.02.2016).

<http://ara.reuters.com/article/sportsNews/idARAKBN0TR2XT20151208> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 04.02.2016).

<http://www.oleeh.com> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 05.03.2016).

<http://www.alarab.com/Article/443686> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 06.03.2016).

<http://www.aksalser.com/news/2016/02/22> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 16.05.2016).

<https://cu.edu.eg/ar/Cairo-University-Faculty-News-10678.html> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 16.05.2016).

<http://www.iraqi-players.com/?p=8294> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 16.05.2016).

<http://www.emaratsport.com/football/europe/england/premier-league/> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 11.05.2016).

<http://www.dw.com/ar> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 11.05.2016).

<http://www.alarabiya.net/ar/sport/2014/03/05/> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 11.05.2016).

<http://forum.univbiskra.net/index.php?topic=20580.5;wap2> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 11.05.2016).

<http://pmreal.clubme.net/t259-topic> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 12.04.2016).

<http://www.ittihadnet.net/net/showthread.php?t=437777> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 12.04.2016).

http://clasicooo.com/barca/modules.php?name=Mobilenews&file=news_page&sid=76629 adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 12.04.2016).

<https://www.reuters.com/article/sc-madrid-europe-mn7-idARAKCN25A0CM/> adresinden erişilmiştir. (Erişim tarihi: 05.12.2023)